

ཐོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པའི་གནད་དཔེ་ཕྱོགས་བརྒྱ་གསེ་དཔེ་ཆོགས།

ARURA

ཕྱག་མཆོད་འཕགས་པའི་ཆོས་གཏེར་ མཐོང་དང་ཕྱེ་མེད།

རབ་དབང་དཀོན་མཆོག་བཞུགས་སྐུལ།

མི་རིགས་དཔེ་སྐུན་ཁང་།

བོད་ཀྱི་གསེང་འཛིན་པའི་གནའ་དཔེ་ཕྱོགས་བརྒྱགས་དཔེ་ཚོགས།

ARURA

༄༅།གསེར་གྱི་ཁྱེད་ཀྱི་བཅུད་བཅུས་མན་ངག་རིན་
ཆེན་གཉེན་མཛོད་དང་ཕྱེ་མིག།

ངག་དབང་དཀོན་མཆོག་བཟུན་ཀྱིས།

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 श्री कृष्णाय नमः ॥

《ཐད་ཀྱི་གསེབ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་ཚུགས་བསྐྱེགས་དཔེ་ཚོགས་》ཙམ་གྱི་ཚོགས་པ་

047

མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

秘诀宝库及其钥匙:藏文/《藏医药经典文献集成》
编委会,青海藏医药研究所编. - 北京:民族出版社,
2007.6

(藏医药经典文献集成)

ISBN 978 - 7 - 105 - 08350 - 3

I. 秘… II. ①藏… ②青… III. 藏医 - 古籍 - 注释 - 藏
语 IV. R291.4

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第 085134 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

<http://www.mzcbs.com>

北京艺辉印刷有限公司

各地新华书店经销

2007 年 6 月第 1 版 2007 年 6 月北京第 1 次印刷

开本:850 毫米×1168 毫米 1/32 印张:10

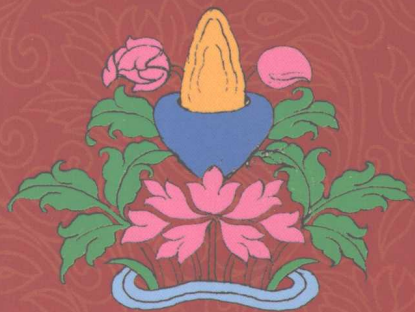
印数:0001 - 3000 册 定价:16.00 元

ISBN 978 - 7 - 105 - 08350 - 3/R·237 (藏 112)
(发行部电话:58130509 藏文室电话:64227665)

ཚུལ་ཁྲིག་འགན་འཁུར་པ། བསྟན་འཛིན་ཕུན་ཚོགས།
 责任编辑: 旦增平措

༩༩། མན་ངག་རིན་ཆེན་གཏེར་མཛོད་དང་ཕྱེ་མིག

ཚུལ་པ་ཕྱོགས་	ངག་དབང་དགོན་མཚོག་བསྟན་ཀྱུལ།
ཚུལ་ཁྲིག་ལཱ་བན།	མཚོ་ལྷོ་ཞིང་ཆེན་པོ་དབྱི་གསེ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།
དཔེ་རྒྱུན་ལཱ་བན།	བོད་ཀྱི་གསེབ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་རྒྱགས་བསྐྱེད་སྤེལ་ཆེན་མོ་མཁུན་ཚོགས་པ།
འཁྲུག་སྐྱེད་ལཱ་བན།	མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་།
འཁྲུག་སྐྱེད་ལཱ་བན།	མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་གི་བོད་ཡིག་ཚོམ་ཁྲིག་ཁང་།
གནས་ལུལ།	པེ་ཅིན་རྟོ་མིང་ཡི་བྱང་ལམ་ཨང་14པ།
ཁྲིག་ཁྲིད་ཡུལ་ཁྲུང་ས།	100013
ཁའ་ཕྱེད་ཡུལ་ཁྲུང་ས།	010 - 64275311
པར་འདེབས་ལཱ་བན།	པེ་ཅིན་དབྱི་རྒྱའི་པར་འདེབས་ཚད་ཡོད་ཀྱང་སྤེལ།
བརྒྱུད་འཛིན་ལཱ་བན།	རྒྱལ་ཡོངས་ས་གནས་སོ་སོའི་ཞིན་རྟ་དཔེ་ཚོང་ཁང་།
དེབ་ཚོད།	850mm x 1168mm 1/32
པར་རྒྱུ་	10
པར་གཞི་ཁྲིག་ཐེངས་	2007ལོའི་ཟླ་6པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྐྱེད་སྤེལ།
པར་ཐེངས་	2007ལོའི་ཟླ་6པར་པེ་ཅིན་རྟ་པར་ཐེངས་དང་པོ་བསྐྱེད་སྤེལ།
པར་ཐེངས་	0001 - 3000
ཕྱི་ཚུལ་	ལྷོ་རྫོང་16.00

ཡུང་རྒྱལ་སྤྱིའི་བོད་ཁྱི་གསེང་རིག་རིག་གནས་ཡུང་སྤྱོད་སྤྱོད་འདེད་ཆོག་ས་ལ།

中华国际藏医药文化保护促进会
CHINA INTERNATIONAL TIBETAN MEDICINE CULTURAL
PROTECTION AND PROMOTION ASSOCIATION

《བོད་ཀྱི་གསེབ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་ཚུགས་བསྐྱེགས་དཔེ་ཚོགས་》ཀྱི་ཙམ་བྲིག་ཚོགས་པའི་མིང་གི།

མཛུགས་། ཁྱེ་རུ་ཆེན་མ། བཟུང་ཁོ། ཉི་མ། ཐུབ་བཟུང་།

ཚོགས་གཙོ། འོ་ཚོགས་ཆེན།

ཚོགས་གཙོ་གཞོན་པ། རྩོ་ཇེ། ཉ་མགྱིན་ཀྱུལ། གཏུགས་དགར། ཆེ་རིང་ཀྱུལ།

ཚོགས་པའི་མི་ལྔ། འོ་ཚོགས་ཆེན། རྩོ་ཇེ། ཉ་མགྱིན་ཀྱུལ། གཏུགས་དགར། ཆེ་རིང་ཀྱུལ།

བརྗེ་ཆེ་རིང་། བྱ་མདོ་ལྷ་བུམས་ཀྱུལ། དབང་ཆེན་ཆོ་བརྟན། ལྷ་

བུམས་ཀྱུལ། ཉ་རྩོ་དོན་འགྲུབ། ཀམ་ཚོགས་གཉིས། དོན་འགྲུབ་

ཆེ་རིང་། དཔམ་འགྲུབ་ཀྱུལ། ལྷ་ལ་བཟང་རྩོ་ཇེ། དཔལ་ལྷན་ཀྱུ་མཚོ།

དབང་གཤམ་བསོད་ནམས། ལྷ་ལ་བཟང་བཟ་མིས། རྩོ་ཇེ་རབ་བརྟན།

མཁའ་འགྲེ་སྐྱབས། བཟ་མ།

དེབ་འདིའི་དག་བྲིག་པ། ལྷ་འབྲོང་ལྷ་ལ་བཟུང་འཛིན་ཉི་མ། རིན་ཆེན་འཚོ། མ་པོ་

གཡང་འབུམ། རྩོ་ཇེ།

《藏医药经典文献集成丛书》编辑整理委员会名单

顾 问：措如·次郎 旦科 尼玛 土布旦

主任委员：艾措千

副主任委员：多杰 旦正加 星全章 才让加

委 员：艾措千 多杰 旦正加 星全章 才让加 完德才让

恰多·李先加 昂青才旦 李先加 达多 端智

尕玛措尼 端智才让 三智加 尕藏多杰 华旦尖措

昂智索南 格桑扎西 多杰拉旦 卡着杰 扎巴

本书整理者：洛仲珠丁增尼玛 仁青措 夏吾杨本 多杰

ཕྱི་ལོ་འཁོར་ལོ་གཏམ།

པོ་ཏོ་ལྷོ་གསེ་བ་རིག་པ་ལ་མོ་རོ་བཞི་སྒྲོང་ལ་ཉེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལྟན་ལ། དེ་ནི་གནའ་པོ་འི་པོ་ཏོ་ལྷོ་གསེ་རིག་མང་གཞིར་བྱས་སོགས། ལྷོ་གསེ་ལྷོ་གསེ་ཏ་ཐིག་ལ་སོགས་པའི་གསེ་བ་རིག་པའི་ཉིང་བཅུད་བསྐྱེད་བྱས་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། གཞུང་ལྷགས་ཀྱི་མ་ལག་ཆ་ཆར་ཞིང་ལག་ལེན་གྱི་སྒྲོང་བྱང་སྐྱོན་སྐྱོན་ཆོགས་པ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་མཛོན་པར་བཀྲ་བའི་གསེ་དབྱེད་ཀྱི་རིག་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ན། སྤུངས་ཞིག་ནས་འཛམ་གླིང་བྱུང་བའི་སྐབས་ཀྱི་གསེ་རིག་སྐྱེ་བ་ནམས་ཀྱིས་གདེང་འཛིག་ཆེན་པོ་གནའ་སྐྱེས་སྐྱེ་མཆིས།

པོ་ཏོ་ལྷོ་གསེ་བ་རིག་པ་ལ་གཞུང་དང་ལག་ལེན་གྱི་བསྐྱེད་བཙས་བཟང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལྟེ། དེ་ནི་ནང་དོན་གྱི་ཐང་གསེ་རིག་ལོ་རྒྱུས་དང་། མང་གཞིའི་གཞུང་ལྷགས། བྱུང་སོག་ལག་ལེན། སྐྱོན་རྒྱས་སྐྱེ་བ་བཟོ། ལྷོ་ཁམས་བདེ་སྐྱེད་ལ་སོགས་རིག་ཆོན་ཡོངས་སུ་འདུས་ཡོད་པའི་ནོར་བུའི་བང་མཛོད་ཅིག་ལགས། དེ་ལ་ཉང་དང་སྤྱིད་གཞུང་གི་བྱུང་སྐྱེད་འཁྱུར་དང་བཙེ་མཛོད་ཆེན་པོའི་ལོ་ཉེ་མོར་པོ་ཏོ་ལྷོ་གསེ་བ་རིག་པ་རྒྱུན་འཛིན་དང་དར་སྐྱེད་གང་ལེགས་བྱུང་ཡོད་ལ། གནའ་གཞུང་གང་མང་ཞིག་ཀྱང་དཔེ་རྒྱུན་འབྲེལ་སྐྱེད་སྐྱེས་བྱས་ཐིག་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་ད་དུང་གནའ་དཔེ་མང་པོ་ཞིག་སྤར་བཞིན་འདུས་སོས་ཀྱིས་ལོ་ལོ་གྱི་ཐེངས་པའམ། ཡང་ན་མིའི་རྩིས་བའི་དབང་གིས་གཏོར་བསྐྱེད་ཆོས་ཆེན་ཆེན་ཐེངས་ཀྱི་ཡོད་པས། གང་སྐྱེད་སྐྱོས་སྐྱེད་པ་ལྷོ་གསེ་རིག་པ་ཞིག་ལྷོ་མེད་པའི་གནའ་དཔེ་གང་མང་ཞིག་ཙམ་བསྐྱེད་སྐྱེད་སྐྱེད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཉེན་ཆེ།

དེ་ལ་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པ་ཉིད་ཚུགས་ཡོངས་ནས་རྒྱན་འཛིན་དང་དར་
 གྲུབ་གཏོང་རྒྱུ་ཉིད་མིགས་ལུལ་བཅངས་ནས་ར་ཆོས་༡༠༠༥ལོར་མཆོ་སྦྱོར་ཞིང་
 ཆེན་བོད་ཀྱི་གསེ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་“《བོད་ཀྱི་གསེ་
 བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་ཚུགས་བསྐྱེད་པ་དཔེ་ཆོགས་》ཙམ་སྤྱི་གཞི་ཆོགས་པ་”སྤྱི་
 འཇུགས་བྱས་པ་དང་། གནའ་དཔེ་འཆོལ་རྒྱུད་དང་དག་སྤྱིག་དང་ཙམ་སྤྱི་
 བཅས་ཀྱི་ལས་སྒོ་ཕྱེ་ཞིང་དཔེ་རྒྱན་དང་འབྲེམས་སྤེལ་གྱི་བྱ་བ་ཡང་འགོ་བརྩམས་
 ཟིན་ཡོད། དཔེ་ཆོགས་འདི་ནི་སྔ་ན་མ་མཆིས་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་ལས་ལྷ་ཆེན་
 པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། འདི་ཉིད་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པའི་གནའ་དཔེ་ཡོད་དོ་ཙམ་
 འདུས་པའི་དཔེ་ཆོགས་ཤིག་ཏུ་འཁྱུར་བར་བྱེད་རྒྱ་ནི་ར་ཆོའི་བསམ་འདུན་ཡིན་
 ལ། དེ་ལྟར་བྱེད་སྐབ་པའི་ཡིད་ཆེས་ཀྱང་ར་ཆོར་ཡོད།

དེ་ལྟར་དཔེ་ཆོགས་འདི་ཐོག་མར་དཔེ་རྒྱན་བྱེད་པའི་སྒོ་དང་བསྐྱེད་ནས་
 འདིར་ཁོ་བོས་བྱ་བཞག་ཆེན་པོ་འདི་ཚུགས་གང་ཐད་ནས་བྱ་བ་ལམ་སྟོང་ཡོང་
 བའི་བཀ་ཤིས་སྒོན་འདུན་ཞུ་དང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པ་ལ་སྤྱལ་
 བསམ་དཀར་བའི་ལུལ་དང་ཚུགས་སོ་སོའི་སྤྱིས་བྱ་ཀྱན་ནས་ཀྱང་ལས་ལྷ་འདིར་
 ཚུགས་གང་ཐད་ནས་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་རོགས་འདེགས་བྱེད་པའི་བསམ་འདུན་ཞུ་
 རྒྱ་ཡིན།

ཞེས་འོ་ཆོགས་ཆེན་ནས།

༡༠༠༧ལོའི་ཟླ་༥པར།

མཆམས་སྒྱུར་བའི་གཏམ།

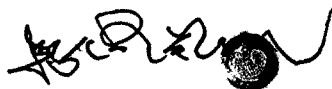
ཁ་བ་རི་པོའི་བརྒྱུ་ལྷག་རིག་གནས་ཞེས་ཕྱ་བ་ནི་པོད་མི་རིགས་ཀྱིས་འཛིག་
 ཉེན་སྒྱུའི་ཕན་བདེ་གཞི་མར་སྒྱུར་བའི་སྒྲིའི་རིག་པ་མཐའ་དག་གྱི་ལ་བཏགས་
 པའི་མིང་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ལས་གཞན་རྗེས་འཛིན་གྱི་ཐབས་མཚོག་དམ་པར་
 སྒྱུར་བའི་གངས་ཅན་གསེབ་རིག་པ་ནི་པོད་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྐོལ་སྒྲུབ་
 དར་སྒྲེལ་མཛད་ཅིང་འཕྲོ་བ་མའི་རིགས་ལ་སན་པ་འབའ་ཞིག་སྒྱབ་པའི་རིག་པ་
 ཞིག་ཡིན་སྐབས། རིས་སྒྲུ་མ་ཆད་པའི་འཕྲོ་བ་མའི་རིགས་ལ་སན་པའི་ལས་
 དོན་ཁོ་ན་སྒྱབ་པའི་རིག་པ་ཞིག་ཏུ་འཁྲུམས་ཤིང་སྒྱིམ་གསལ་དང་དྲུས་རབས་རི་
 འབྲུ་ཞིག་གི་ནང་དུའང་མཁོ་གལ་དང་སན་མོགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་དོན་
 དཔེས་ཀྱི་སྒྲིང་ནས་སྒྱབ་པའི་གནས་ལྷགས་ཤིག་ཡིན་པས་མི་སྒྲིང་དང་སྒྲུ་ཞིག་གིས་
 བྱང་བསྐྱོན་འདིར་དང་ཁྱོག་བཤད་ཕྱ་བར་མི་རྩུས་སོ། ། རང་འཕྲི་མོ་སྒྲུས་ཡིག་
 ཚང་དང་དཔོན་བཞུན་བཅས་ཀྱི་དཀར་ཆག་ལྟར་ན། གཤུང་དྲུང་པོན་ལྷགས་
 ཀྱི་དྲང་སྤོང་དཔུང་བུ་ཁྱི་ཤེས་ནས་སྒྲན་པ་དྲུང་གི་ཚར་ཅིག་ཅན་བར་དང་། རྗེ་
 བརྒྱན་གཤུ་ཐོག་ཉིང་མ་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་ནས་གཏེར་སྒྲན་གྲ་བ་མརོན་ཤེས་ཀྱི་
 བར། བེ་རོ་ཅ་ན་ནས་ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོའི་སྐབས། བྱང་ལྷུར་ནམ་
 གཉིས་ནས་ཀོང་སྒྲུལ་ཡབ་སྐུས། མི་དབང་རྗེ་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་ནས་སྒྲན་ཅིས་
 མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ལོ་རྒྱུ་ལ་བྱག་པའི་དྲང་སྤོང་མཁས་སྒྱབ་རིམ་ཕྱོན་
 བསྐྱང་གིས་མི་ཡངས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྒྲུ་དྲིན་ལས། དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞིའི་
 དཔོན་པོ་འབྲེལ་དང་ཡན་ལག་བརྒྱད་པའི་དཔོན་པོ་འབྲེལ་གཙོ་བྱས་པའི་གསོ་
 རིག་གི་བཞུན་བཅས་རི་པོའི་གཏོས་དང་མཉམ་པ་རང་གིས་མངའ་ན་དད་པའི་

ལྷ་ཡོང་གཤམ་ཞིང་གཞན་ལ་རོམ་ན་ལ་རྒྱའི་སྒྲིབས་པ་རྒྱས་པ་འདིས་ཤོད་ཀྱི་གསོ་
བརྟེན་པའི་མོ་རྒྱས་རིང་ལ་གཞུང་མན་རག་གི་ནང་དོན་ལྟན་སྤྲུལ་ཆོགས་པ་
ཞིག་ཡིན་པ་རྒྱུད་གསལ་པོ་བྱས་འདུག

འོན་ཀྱང་མིག་སྒར་མྱི་ནང་གི་རྒྱ་རྒྱུན་དུ་མའི་དབང་གིས་རང་རེའི་གསོ་
རིག་ཐད་ཀྱི་གཞུང་མན་རག་གི་གདམས་པ་མང་པོ་ཞིག་ཉམས་ཉེས་སྤྱུར་དང་
འབྱུར་སྤྲུལ་ཡིན་པའང་ཀྱན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལགས་པས། ད་ལྟའི་དུས་
འདིར་བདག་ཅག་ཆེ་རིག་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོང་ཟོང་ཁོ་ན་དང་ཡུལ་ཡུང་གི་
ཐག་པའི་ཁེ་ཕན་ནམ་ཚུགས་རིས་ཅན་གྱི་ལྟ་བུ་སྤྲུལ་སྤྲོད་ཀྱིས་ལྷོ་ནུབ་ལ་
རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཡིད་བཞིན་ལོ་ལྟ་ལྟ་འདི་ལ་སྒྲིང་ཁོང་ནས་གཙུག་ཅེས་
གཅེས་སྤྲུལ། དེ་བཞིན་རིས་སྤྲུལ་ལོ་ལྟ་ལྟ་འདི་ལ་སྒྲིང་ཁོང་ནས་གཙུག་
ཅེས་སྤྲུལ་དེ་བའི་ཀྱན་སྒྲིང་རྣམ་དག་གི་སྒྲིང་ནས། རི་རྒྱལ་རྒྱན་པའི་གཏོས་དང་
མཉམ་པའི་ཤོད་ཡུགས་གསོ་རིག་གི་གཞུང་མན་རག་རྣམས་ལ་འོ་ལ་ཆོད་དང་
རང་བཟོ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་སྤར་ལས་སྤྲུལ་པའི་རང་སྒྲིག་འདོན་སྤྲུར་སྒྲིབ་དང་
འཆོལ་སྤྱད་ལེགས་སྤྲིག་གི་དུ་རྒྱ་བཅས་ནི་ཡིན་དུ་གསལ་གནད་ཆེ་བའི་བསྐྱེད་པ་ཞིག་
རེད།

དེའི་སྤྱིར་མཆོ་སྒྲིབ་ཞིང་ཆེན་ཤོད་ཀྱི་གསོ་རིག་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་མིང་
དོན་མཚན་པའི་སྒྲིབ་ནས་ཤོད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཆོས་རིག་པ་རྒྱུད་འཛིན་ཡག་པོ་ཞིག་དང་
གསར་བཏོད་ཤོང་སྤེལ་གྱི་ཟུང་གཞི་བརྟན་པོ་ཞིག་འཇུགས་སྤྲུབ་པའི་ཆེད་དུ།
ད་ལྟའི་དུས་རབས་དང་སྤྱིད་དུས་བཟང་པོའི་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་རང་མི་
དངོས་ལྟར་གསུམ་གྱི་སྒྲིབ་པ་ཡུགས་གཅིག་དུ་བསྐྱེད་ཞིང་མིག་རྒྱང་རིང་བའི་
དུས་གཞི་དང་བཅས་ཉེ་རང་རེའི་སྒྲིབ་ཆོས་སྒྲིང་གྱི་མཁོ་གལ་ཆེ་བའི་གནད་ཀྱི་
དང་བརྟན་བཅས་ལག་དུ་ཟེན་ཏེ་ཅོག་ཚུགས་གཅིག་དུ་བསྐྱེགས་ཉེ་པར་དུ་
བསྐྱེད་པའི་དགོ་བ་འདིས། ད་ལྟ་ཅམ་མ་ཟད་འབྲུང་འབྲུར་ཤོད་ཀྱི་སྒྲིབ་ཆོས་
བརྟན་པ་ཉིད་ཡར་རྒྱས་ཤོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བར་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་

ཀུས་པ་ཐོན་སྐབ་ཅིང་ལྷས་ཅན་ཀྱན་གྱི་སྒྲིག་འཛའི་དཔལ་དུ་འབྱུང་བར་གདོན་
མེ་བ་བས་ན། འོ་སྐལ་སྐྱོན་མོང་གིས་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བྱ་འོས་པའི་ལས་དོན་གལ་
ཆེན་ཞིག་རེད་ཅེས་ཏུ་ཅང་དགའ་ཚོར་དང་བཅས་མཆམས་སྦྱར་བའི་ཆོག་ཏུ།

ཁོ་ཏུ་ཆོན་མ་གྱིས།

སྤྱི་ལོ་ ༡༩༨༩ ལོའི་ཟླ་ ༡༡ ཆེས་ ༡༩ ཉིན་ལ།

དག་ཐོག་པའི་གསལ་བཤད།

པོད་ཟེལ་མོ་སྒང་བ་ཞེས་སྤྱི་གསལ་པ་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཉིང་ཏུ་གནས་
པའི་མི་རིགས་ཉིད་ལ་གནམ་གྱིས་ས་བཀའ་བ་ལྟ་བུའི་སྒྲོན་ཕྱོན་དྲན་དབང་དམ་
པ་ནམས་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ལས། དམ་པའི་ཚོས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བརྒྱ་ཐུག་རིག་
པའི་གནས་ཀྱིས་ཡོངས་སྤྱི་ཐུག་པའི་ཤེས་རིག་བར་མཛོད་ནི་སྤྱི་པའི་མཐར་
ཡང་རྒྱབ་པ་མེད་པ་ཞིག་མཆིས་པ་ལ་སྤྱི་ཀྱང་བསྟོན་ཏུ་མེད་དོ། དེ་ལས་
གནས་བརྒྱའི་ཡ་གྲུལ་གཞན་རྗེས་འཛིན་གྱི་ཐབས་མཆོག་དམ་པར་གྱུར་པའི་
པོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་ནི། རྗེ་གཡུ་ཐོག་ཆེན་པོས། མི་ན་བར་གནས་པར་
འདྲི་བ་དང་ན་བ་གསོ་བར་འདྲི་བའི་གང་ཟག་གིས་གསོ་བ་རིག་པའི་མན་
རག་ལ་བསྐྱབ་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རིས་སྤྱི་མ་ཆད་པའི་འགྲོ་བ་མིའི་
རིགས་ལ་མན་པ་འབའ་ཞིག་སྤྱབ་པའི་རིག་པ་ཞིག་ཟླ། དེར་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་དུས་
ཡུན་ཏུ་ཅང་རིང་ཞིང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་མ་ལག་ཆ་ཆང་ཡིན་པ་མ་ཟད། སྤན་
དཔུང་གི་རིགས་ལམ་ཁྱད་ཏུ་འཕགས་ཤིང་མན་རག་ཉམས་སྤྱིར་ཐུག་སྤྱི་
ཆོགས་ཤིང་གྲུ་ལོ་མ་པ་ཞིག་མཆིས་སྤྱབས། དེར་སྤྱབས་ཀྱིས་ཁབ་ཕྱི་ནང་ཀྱང་ཏུ་
ཆན་རིག་པ་མཁས་ཅན་དག་གིས་སྤྱི་གསལ་ཡོངས་ནས་སྤྱི་བསྐྱོད་དང་ཞིབ་འཇུག་
གི་གོམ་སྤྱབས་མཚུགས་ལེན་བྱེད་བཞིན་པ་དང་། རང་རེའི་རྒྱལ་ཁབ་ནས་ཀྱང་
ཉང་གི་མི་རིགས་སྤྱི་རྒྱས་དོན་འཁྱོལ་དང་རྒྱབ་རྒྱུད་གསར་སྤེལ་བྱེད་པའི་
འགྲོས་དང་བསྟན་ནས་པོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལས་དོན་ཉིད་སྤྱི་ཀྱང་ནས་
ཉམས་པ་སོར་རྒྱུད་དང་མ་ཉམས་གོང་སྤེལ་གནང་ཞི་ཉམས་དགའི་ཡུལ་ཁམས་
ཤིག་ཏུ་བསྐྱལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ནང་གི་འགལ་ཁྲེན་ཏུ་མའི་དབང་གིས་རང་

2

འདི་ཚེ་མ་གྲིག་བྱས་པ་ཡིན་ཞིང་། དཔེ་རྒྱན་ཐད་དཔེ་དེ་བ་རེ་རེ་བཞིན་མཛད་
པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སྔ་མུ་དང་ནང་དོན་ལ་མ་བརྟོས་པར་ལག་ལེན་དུ་འབྱོལ་གང་
བྱལ་བྱས་ཏེ་དཔེ་རྒྱུས་ལག་དུ་སོན་ནོ་ཙམ་དག་གི་མཛུགས་དང་དཔེ་རྒྱན་འབྲེམས་སྒྲིལ་
བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

དེ་ལ་བོད་ཀྱི་གསེར་རིག་འཛིན་རྒྱུད་སྤེལ་གསུམ་ལ་བྱགས་ཁུར་ཆད་ཐེད་
གནངས་བཞིན་པའི་རྩོམ་རྒྱུལ་བཙུན་འཛིན་ལགས་ཀྱིས་མཁོ་རྒྱུད་བྱས་
པའི་མ་ཡིག་ཉིད་གཞིར་བྱས་ནས་བསྒྲིགས་པའི་《མན་རག་རིན་ཆེན་གཏེར་
མཛད་དང་ལྡེ་མིག་》ཅེས་བྱ་བ་འདི་ནི་《བོད་ཀྱི་གསེར་རིག་པའི་གནད་དཔེ་
རྩུགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས་》ནང་གསལ་གྱི་དེ་བ་ཞེ་བདུན་པ་ཡིན་ལ། དེ་བ་
འདི་འཛིན་མན་རག་ཡོན་ཏན་རྒྱུད་ཀྱི་གནད་དང་ལག་ལེན་འབྲུལ་ཐེད་ཟབ་
མའི་གདམས་པ་རྣམས་ཤེས་ལུན་ཀྱང་གྱིས་རྟོགས་སྤྲོ་ཞིང་འབྲུག་བདེ་བའི་མྱེར་
རྒྱས་བསྐྱེད་འཆམས་པའི་རྩོད་ནས་བཀོད་ཡོད་དེ། ལུན་ཐབས་སོགས་མན་རག་
གི་རྒྱར་ཆོ་གསང་བ་རྣམས་རྩུགས་གཅིག་དུ་བསྐྱས་ནས་ནད་ཀྱི་རྒྱ་སྤྱོད། དཔེ་
རྩུགས། བཅོས་ཐབས་སོགས་མན་རག་རྒྱུད་ཀྱི་གོ་དཀར་བའི་གནད་རྣམས་
རྩུག་པར་བསྒྲེལ་ཡོད་ལ། དེ་མིན་སྔ་གཞུང་དག་གི་མན་རག་ལག་ལེན་གདེངས་
ཞིལ་བ་རྣམས་ཚུར་དྲངས་ཏེ་སྔ་རྒྱུད་ཀྱི་ཆད་དང་སྔགས་བཅོས་ཟབ་མོ་སོགས་
སྔ་མང་ཞིང་རྩོད་བདེ་བ་དང་། རྒྱུད་ཀྱི་མན་རག་ཤིན་ཏུ་གཤམ་པའི་གསང་སྔན་
ཆོག་བརྒྱུད་རྣམས་བྱས་པ་གང་ཕྱི་ཚུལ་དུ་ལེགས་པར་བསྐལ་ཡོད།

འདིར་གསལ་བཤད་ལྷ་རྒྱ་ཞིག་ལ་དེ་བ་འདི་འཛིན་ནང་“ཆོག་བཞི”དང་
“ཞིབས་བཏགས”ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་འདི་གཉིས་ཤིན་ཏུ་མང་བས་“ཆོག་
བཞི་[ཆོགས་གཞི]”དང་“ཞིབས་[ཞིབ་]བཏགས”ལྟར་བཅོས་ན་ཡིག་ཆོགས་
དང་དྲ་མིག་མང་འབྲོ་བར་དོགས་ནས་ཐད་ཀར་དག་བཅོས་བྱས་ཡོད་པས་རྒྱ་ཆེ་
སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱུགས་སྤྲེལ་འབྲུགས་པར་མཆོལ།

དེ་ཡང་དཔེ་ཚུགས་འདི་ཉིད་དག་སྒྲིག་དང་ཚོམ་སྒྲིག་བྱེད་པའི་ཙ་འཛིན་
 འདི་ལྟ་ཡིན་ཏེ། ༡. ཡིག་ཅོར་བ་དང་དོགས་གཞི་ཅན་རྣམས་ལ་མིང་ཚིག་གང་
 དེའི་རྗེས་སྟུ་རྟགས་[] འདིའི་ནང་དག་བཅོས་བྱས་ཡོད། ༢. གཞུང་ཚིག་ཆད་
 པར་འདོད་པ་རྣམས་རྟགས་() འདིའི་ནང་དུ་ཁ་སྐོང་བྱས་ཡོད། ༣. ཚོམ་པ་
 པོའི་མཆན་རྣམས་གཞུང་དངོས་ཀྱི་ཡིག་གཟུགས་ལས་ཚུང་ཅམ་བྱས་ནས་
 བཀོད་ཡོད། ༤. མ་ཡིག་མི་གསལ་བའམ་གཞུང་ཚིག་ཆད་པ་རྣམས་ལ་ཁ་སྐོང་
 བྱེད་མ་རུས་པ་རྟགས་..... འདིས་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད་ལ་གྲག་རྟགས་(>
 འདིའི་ནང་དུ་མ་ཡིག་གི་ཤོག་གངས་སམ་ཐིག་ཐེང་ཅི་ཅམ་ཞིག་ཆད་ཡོད་པ་
 གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད། ༥. རྒྱ་ཆ་དང་རྒྱམ་ཆ་སོགས་ལྟ་སྟེ་རིགས་རྣམས་
 དག་ཡིག་མཁས་པའི་ཁ་རྒྱན་ལྟར་ཏེ། སོག་ཆ་དང་རྒྱ་ཆ་ཞེས་ཚིག་སྟོགས་དང་
 བཞེབ་ན་མ་བཟགས་མི་འདོགས་ཤིང་། སོག་པོའི་ལྟ་དང་རྒྱ་མཚོའི་ལྟ་ཞེས་
 པའམ་ལྟ་མིང་རྒྱང་པའི་སྐབས་སྟུ་མ་བཟགས་འདོགས་ཞེས་པ་ལྟར་སྒྱུར་ཡོད།
 ལན་ལྟ་ཞེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པའི་དཔེ་གཞུང་མང་ཆེ་བར་བསྟན་ནས་
 དམིགས་བསལ་དུ་མ་བྱུར་སྒྱུར་ནས་བཀོད་ཡོད།

འདིར་ང་ཚོ་དག་སྒྲིག་མི་སྣའི་ཤེས་བྱའི་རྒྱ་ཆ་དང་མན་ཞིང་དཔེ་རྟིང་དག་
 སྒྲིག་གི་ཉམས་ལྗོངས་ཞན་པའི་དབང་གིས་མ་རྟོགས་འགལ་འབྲལ་གྱི་ཆ་གང་མང་
 ཡོད་མྱིན་པ་ལ་རྒྱ་ཆེ་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་འཆར་ལྟགས་པར་གནང་
 བར་བཀའ་འདྲིན་ཆེ་ལྟོའོ།

མཚོ་རྩོན་ཞིང་ཆེན་པོད་ ཀྱི་ གསེ་རིག་ཞིབ་ འབྲུག་ཁང་ རྟས།
 《བོད་ཀྱི་གསེ་བ་རིག་པའི་གནད་དཔེ་བྱོགས་བསྒྲིགས་དཔེ་ཚོགས་》ཚོམ་སྒྲིག་ཚོགས་པ་
 རྒྱུ་མོ་༡༠༠༠པོའི་ཟླ་༥པའི་ཆེས་མེད་ཉིན།

ཚུམ་པ་པོ་རྒྱུད་མདོར་བསྟུས།

《གསེབ་རིག་པའི་མན་རག་རིན་ཆེན་གཉེར་མཛོད་》དམ་ཡངས་གསལ་
 ལུ་《རི་པའི་རིན་ཆེན་གཉེར་མཛོད་》ཅེས་པའི་ཚུམ་པ་པོ་རག་དབང་དགོན་
 མཆོག་བསྟན་ཀྱལ་ནི་སྤུས་པོད་མདོ་སྟོད་ནང་ཆེན་དེམ་ཆུ་ཉེར་ལཱའི་ནང་ཆོན།
 ལྷོ་སྟོད་འཕྲོང་པ་སྟེན་མའི་ཁོངས་གཏོགས་(ད་ལྟའི་ཡུལ་ཤུལ་པོད་རིགས་རང་
 རྒྱུང་ཁུལ་རྫོང་སྟོད་རྫོང་སྤུ་རྟག་ཤང་གི་མངའ་ཁོངས་)རི་པ་སྟེན་མ་དགོན་གྱི་སྐུ་མ་
 ཐུབ་ཀྱལ་གྱི་སྐུ་ཕྱེང་གསུམ་པ་ཉི། ཁམས་མདོ་སྟོད་ཏུ་ཡབ་དཔར་ཡོན་སྐུ་
 དཀར་དང་ཡུལ་ཏུ་སྟེན་གཉིས་གྱི་སྐུ་སྐུ་རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཤིང་པོ་རྟ་ཡི་པོ་
 ཉི་ལྷུ་ལོ་༡༥༧༧ལོར་སྐུ་འཁྲུངས། འཁྲི་གུང་གདན་རབས་ནི་ཤུ་པ་རྩེ་བཅུན་
 ཆོས་ཀྱལ་ཐུན་ཆོགས་གྱིས་ཐུབ་ཀྱལ་སྐུ་ཕྱེང་གཉིས་པའི་ཡང་སྟིད་ཏུ་ངོས་འཛིན་
 མཛད་ཅིང་། མཆོན་རག་དབང་དགོན་མཆོག་བསྟན་པའི་ཀྱལ་མཆོན་ཏུ་
 གསོལ། རྒྱུང་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཏུ་མའི་ཞབས་པད་
 གཙུག་ཏུ་བསྟེན་ཏེ་བཅུ་ལྷག་རིག་པའི་གནས་ལ་གསན་བསམ་ཆུ་ཆེར་མཛད་
 པས་མཁས་པའི་གོང་འཕང་བརྟེས། ལྷག་ཏུ་གསེབ་རིག་པའི་གཞུང་དང་མན་
 རག་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས། 《ཕྱི་མ་རྒྱུད་ཀྱི་མཆོན་འབྲེལ་》ལམ་རི་པའི་གསེར་
 མཆོན་ཏུ་གསལ་པ་དང་། 《རི་པའི་གཅེས་བཏུས་རིན་ཆེན་གཉེར་མཛོད་》
 སྐགས་བསྟན་བཅོས་མང་ཏུ་མཛད་ཅིང་། འཕྲོ་དོན་ཆུ་ཆེན་མཛད་པས་གཡུ་
 བོག་གཉིས་པ་ཞེས་པའི་མཆོན་སྟན་འབར། མཐར་དགུང་གུངས་སོ་བདུན་པ་
 རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ལྷགས་རྟ་(ཕྱི་ལོ་༡༦༩༠)ལོར་གཟུགས་སྐུ་ཆོས་
 དབྱིངས་སྐུ་བསྟུས་པར་གསལ། ཁོང་གི་གསུང་ཚུལ་མང་ཏུ་ཡོད་དེས་གྲུང་ད་ལྟ་
 དངོས་སྐུ་བཞུགས་པ་ནི། གོང་ཏུ་སྟོན་མ་ཐག་པའི་གསེབ་རིག་གི་བསྟན་བཅོས་

ཁག་གཉིས་ཏེ། རྩ་དང་གི་སྒྲན་པ་མཁས་ཆེན་མང་པོས་ཤིན་ཏུ་ཙ་ཆེན་ཏུ་
འཛིན་ཅིང་། བན་ཅུས་ཀྱི་འདོད་པ་འཛུགས་པའི་རིན་པོ་ཆའི་བྱམ་བཟང་ཞིག་ཏུ་
གྱུར་པོ།